

Okul Kütüphanelerinin ve Sınıf Kitaplıklarının Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimi Açısından Değerlendirilmesi

*Aslı MADEN**
*Aydın ÖNAL***

Öz

Araştırmada, okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarının ortaokul öğrencilerinin okuma eğilimlerini karşılama açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu, Giresun ilindeki bir ortaokulda farklı sınıf seviyelerinde (5, 6, 7 ve 8) eğitim gören öğrenciler arasından tesadüfi olarak seçilmiştir. Araştırmanın materyalleri de aynı ortaokulun kütüphanesinde ve sınıf kitaplıklarında bulunan kitaplardan oluşmaktadır. Öğrencilerin okuma eğilimleri, *Okuma Eğilimi Anketi* aracılığıyla toplanmıştır. Kütüphane ve kitaplıklardaki kitapların tür, konu ve yazar bilgileri araştırmacılar tarafından *Kitap Sınıflama Formu*'na işlenmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin okuma eğilimini destekleyen kitapların okul kütüphanesi ve sınıf kitaplıklarında yeterince yer bulmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın öğrencilerin tercih etmedikleri kitapların kütüphanede ve kitaplıklarda daha fazla bulunduğu belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlar okul kütüphanesindeki ve sınıf kitaplıklarındaki kitapların tür, konu ve yazar açısından öğrencilerin okuma eğilimlerini yeterince karşılayamadığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma eğilimi, okul kütüphanesi, sınıf kitaplığı, okuma alışkanlığı

Evaluation of School Libraries and Classroom Libraries According to Lower Secondary School Students' Reading Tendency

Abstract

The objective of this research was to evaluate school libraries and classroom libraries in terms of meeting the reading tendencies of lower secondary school students. The research was carried out according to the screening model, which is one of the quantitative research methods. The study group of the research was randomly chosen from students studying at different grade levels (5, 6, 7 and 8) in a lower secondary school in Giresun. The materials of the research consisted of the books in the school library and classroom libraries. Reading tendencies of the students were collected using the *Reading Tendency Questionnaire*. The genre, topic and author details of the books in the school and classroom libraries were entered into the *Book Classification Form* by the researchers. As a result of the research, it was found out that the number of the books that supported the reading tendency of the students was not sufficient in the school library and classroom libraries. On the contrary, it was revealed that the number of the available books that students did not prefer was more in the school library and in the classroom libraries. The results indicated that the books in the school library and classroom libraries failed to meet the reading tendencies of the students adequately in terms of genre, topic and author.

Keywords: Reading tendency, school library, classroom library, reading habit

* Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bayburt, aslimaden@bayburt.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0002-3336-0198

** Türkçe Öğretmeni, Batum Türk Çok Programlı Anadolu Lisesi, Batum/Gürcistan, aydnonall@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-0930-9122

Giriş

Okuma becerisi, basılı ve elektronik kaynaklardaki bilgileri algılayıp çeşitli zihinsel süreçlerden geçirerek anlamlandırmaya dayanır. “Okuma becerisi, öğrencinin farklı kaynaklara ulaşarak yeni bilgi ve deneyimlere erişmesini sağlar. Dolayısıyla bu beceri; öğrenme, araştırma, yorumlama, tartışma ve eleştirel düşünme becerilerinin kazanılmasına da yardımcı olur” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006, s. 6). Okuma “bireylere sürekli öğrenmenin kapılarını açan, bilgiye ulaşmayı sağlayan ve öğrenme-öğretim sürecinin temelini oluşturan becerilerden biridir” (Balci, Uyar ve Büyükkiz, 2012, s. 966). Diğer taraftan bir öğrenme ve bilgi edinme yolu olarak okuma, birçok zihinsel işlemi veya düşünme becerisini işe koşarak bireyin zihinsel gelişimini destekler.

Okuma, eğitim ve kültür edinme açısından da önemlidir. Nitekim eğitimin nihai hedefi, okuyan ve okuduklarından hareketle duygu ve düşüncülerini ifade edebilen, okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmiş, yaşadığı topluma ait kültürel değerleri kazanmış bireyler yetiştirmektir. Toplumsal ilerleme ve teknolojik anlamda gelişme, okuyan toplulukların elde edebileceği bir ayrıcalık olarak görülmektedir. Çünkü okuma becerisinin gelişmesi, yaratıcılık ve üretkenliği de beraberinde getirmektedir. Ayrıca okuma, ders kitaplarının kolayca okunup anlaşılmasına yardım eder. Kaynak kitaplardan daha iyi yararlanabilmeyi sağlar, eleştirme ve değerlendirme alışkanlığı kazandırır, söz dağarcığını zenginleştirir, yazılı ve sözlü anlatım gücünü geliştirir, dil bilgisi kurallarını daha iyi kavramaya yardım eder, yazım ve noktalama kurallarının doğru kullanılmasına yardımcı olur (Temizkan, 2007, s. 21). Bunun için “çağdaş, yaratıcı düşünceye sahip, üretken, eleştirici, yapıcı, özgür düşünceye sahip bireylerden oluşan bir toplum yaratmak için, bireylere öncelikle okuma bilinci verilmeli. Zira toplumun gelişmelere değişmelere kolaylıkla uyum sağlaması, böyle bir bilincin aşılması ile olanaklıdır.” (Bircan ve Tekin, 1989, s. 398). Zaten okuma becerileri “kişilik gelişimi, toplumla sağlıklı ilişkiler kurma ve günlük hayat açısından da önemlidir. Caddelerdeki trafik işaretlerini, satış ilanlarını, günlük gazeteleri etkili bir şekilde okumak, televizyonda izlenen bir programı anlamak, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını öğrenmek, okuma ve anlama becerilerini kullanmayı gerektirmektedir” (Güneş, 2016, s. 128). Okumanın bireylerin gelişimindeki rolü ve önemi hususunda göz önünde bulundurulması gereken bir başka nokta da vazgeçilmez bir eğitim aracı oluşudur (Coşkun, 2002, s. 7). Nitekim okulda edinilen bilgilerin birçoğu okuma becerisi sayesinde. Bireysel ve sosyal yaşam için yadsınamayacak önem arz eden okuma, ilkokul sıralarından ilk okuma ve yazma evresinden başlanmak suretiyle aşamalı biçimde geliştirilen bir dil becerisidir. Bu becerinin alışkanlığa dönüştürülmesi okuma eğitiminin temel hedeflerindedir.

Okuma Alışkanlığı

Alışkanlık, bir davranışı huy edinme ve sürekli yapma hâlidir. Okuma alışkanlığı ise “kişilerin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle yapmalarını sağlamak için kazanmaları gereken önemli bir beceridir. Bireyin bir gereksinim olarak algılaması sonucu oluşan okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli biçimde gerçekleştirmesi şeklinde tanımlanmaktadır” (Tanju, 2010, s. 31). Diğer bir ifade ile okuma alışkanlığı, bireyin okumayı bir gereksinim olarak algılaması ve süreklilik içinde sürdürmesidir. Okumanın alışkanlığa dönüşmesinde kişisel etkenler, aile, okul, çevre ve kitaplar başlıca unsurlardır. Kitap sevgisinin ve okumanın çokça yer bulduğu rol model bir aile ortamında büyüyen bir nesil gerçek manada okur olacaktır. Bu bağlamda çocuğun davranışlarında “ebeveynler güçlü modellerdir. Çocuklar doğal olarak ebeveynlerini genelde taklit etmektedirler. Bu nedenle, ebeveynler kitap okuyarak ve kütüphaneye giderek çocuklarına bu konuda da olumlu modellik yapmalıdırlar” (Yılmaz, 2004, s. 118).

Okuma aile ve toplumun alışkanlıklarından birisi olduğunda, sonraki nesillerin kitap okuma alışkanlığı kazanması kolaylaşacaktır. Ancak Türkiye’de okuma alışkanlığı ve oranları oldukça düşüktür. Türkiye’nin okuma alışkanlığını ortaya koyan kapsamlı istatistiksel veriler mevcuttur. Bunlardan *Türkiye’yi Anlama Kılavuzu* (Ipsos, 2018) araştırması sonuçlarına göre katılımcıların %35’inin kitap, %45’inin de hiç dergi okumadığına ve en sık yapılan aktivitenin de %83 ile televizyon izlemek olduğuna ulaşılmıştır. Yine Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 2021 yılı verilerine göre halk kütüphanelerine üye sayısı 4 milyon 898 bin 744’tür (TÜİK, 2021). Bu oranın ülke nüfusuna göre oldukça az olduğu ortadadır.

Okul Kütüphanelerinin ve Sınıf Kitaplıklarının Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimi Açısından Değerlendirilmesi

Bu araştırmaların yanı sıra Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan Türkiye *Okuma Kültürü Haritası* adlı araştırmada öne çıkan sonuçlar şu şekildedir:

1. Kitap rastgele seçilip, düzensiz okunuyor.
2. Kitap, en çok okunan basılı materyaldir.
3. Yılda ortalama 7.2 kitap okunuyor.
4. En çok tavsiye edilen kitaplar okunuyor.
5. Düzenli olarak izlenen yazar yok.
6. Kitap seçiminde yayınevi tercihi yapılmıyor.
7. Halk kütüphanelerinin varlığı bilinmiyor.

Yıllık kişi başına 7.2 kitap okunması, okuma alışkanlığının Türkiye’de ne kadar düşük olduğunu göstermektedir. Bu kitap okuma oranı ile eğitim, kültür ve politik anlamda hedeflenen amaçları yakalamak çok zordur. Alanyazında okuma alışkanlığının tespitine yönelik yapılan çalışmalarda da (Sevgi ve Karakaya, 2021; Elkatmış, 2021; Yıldırım, 2019; Bayat ve Çetinkaya, 2018; Tosunoğlu, 2002; Özbay vd., 2008; Odabaş vd., 2008; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Arıcı, 2005; Topçu, 2005) Türkiye’de okuma alışkanlığının düşük olduğu ve yeterli olmadığı, kitap tüketiminin ve kitaba duyulan ilginin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencileri veya yetişkinleri okumaktan ve okuma alışkanlığını kazanmadan alıkoyan birçok etken mevcuttur. Çocuk Vakfının *100 Temel Eser Raporu’nda*, okuma alışkanlığını engelleyen nedenler belirtilmiştir. Bunlar; sözlü kültür geleneği, zihniyet, toplumsal kabuller, eğitim, ekonomi (yoksulluk), zaman ve dönem, medya (özellikle televizyona bağlı). Okumayı engelleyen kitap sevgisini azaltan bu etkenlere yönelik gerekli adımlar atıldığı takdirde Türkiye’de okuyan, okumayı bir alışkanlık ve ihtiyaç hâline getiren birey sayısı artacaktır. Bu noktada ilk olarak okul çağındaki öğrencilerin okumaya yönlendirilmesi ve okumayı sevmeleri sağlanmalıdır. Zira “herkesin mutlaka severek okuyabileceği kitap/kitaplar vardır. Okumayı sevdirmek için, bireylere, onların ilgi ve ihtiyaçları dâhilinde, bir kitabı okuyup bitirme ve bundan hoşnut olma hissi tattırılabilir. Bunun için öğrenciler, sevebilecekleri kitaplarla tanıştırılmalıdır” (Arıcı, 2008, s. 98). Öğrencilerin okuma eğilimlerine uygun, sevebilecekleri kitaplarla buluşmasında aileler ve öğretmenler belirleyici olmaktadır. Bu bağlamda ailelerin ve öğretmenlerin kitap türlerine yönelik farkındalığa sahip olması, güncel kitapları takip etmesi ve öğrencilerini kitaplarla buluşturacak çeşitli etkinlikler düzenleyebilmesi önemlidir.

Okuma Eğilimi

Eğilim, Türkçe Sözlük’te (Türk Dil Kurumu [TDK], 2011) “bir şeyi sevmeye, istemeye ya da yapmaya içten yönelme, insanı birtakım şeylere yönelten içtep” (s.760) olarak tanımlanmaktadır. Cevizci (1999) eğilimi; “Bir şeyde, bir nesnede potansiyel olarak bulunan nitelik. Bir cismi herhangi bir nesneye doğru harekete geçiren güç ya da etki. İnsanın etkinliğini çoğunluk haz sağlayan amaçlara doğru yönelten güç. Var olan bir şeyde o şeyin durumunu değiştirmeye yönelik potansiyel. İnsanları belli davranışlara yönelten duygu ve güç” (s. 283). Eğilim, kişinin doğuştan veya çevresel etkenler nedeniyle oluşturduğu değer ve düşünce yapısı çerçevesinde herhangi bir varlığa veya harekete yönelişini ifade eder. Eğilim, belli bir amaca ve ihtiyaca yöneliktir. Okuma da belli bir amaca ve ihtiyaca yöneliktir. Kişiler, kimi zaman boş zaman aktivitesi kimi zaman araştırma, ödev, ders vb. kimi zaman da işle alakalı nedenler doğrultusunda okur. Okuma hangi amaçla olursa olsun önemli olan bunun alışkanlık hâline gelmesidir. Bireyin okuma faaliyetinin düzenli ve alışkanlık boyutunda olmasında motivasyon, tutum ve ilgi önemlidir. Bu unsurlarla beraber bireyin eğilimleri de okuma alışkanlığının kazanılmasında belirleyici olmaktadır. “Çocukların ilgi duymadıkları, beğenmedikleri, okuma zevkleri ile bağdaşmayan alanlarda kitap okutmak faydadan ziyade zarar getirecektir. Çocukların okuma eğilimlerinin bilinmesi çocuk edebiyatının şekillenmesine, sınıf ve okul kitaplıklarında yer alacak kitapların seçimine olumlu katkılar sağlar” (Tosunoğlu, 2002, s. 549). Nitekim çocuklara sevmediği ve beğenmediği kitapları okutmaya zorlamak onları okumaya alıştırmak yerine uzaklaştıracaktır. Bu yüzden onların okuma eğilimlerinin bilinmesi ve eğilimlerine uygun kitaplarla karşılaşmalarının sağlanması önemlidir. Bununla beraber okuma eğilimi ve ilgisi “yaş, cinsiyet, eğitim, ortam gibi değişkenlerden etkilenmekte ve derinliği kişiye göre değişmektedir. Bu süreç çocukluktan yetişkinliğe doğru ilerlemekte ve her dönem değişiklik göstermektedir. Özellikle çocukların okuma ilgileri gelişim

sürecine bağlı olarak sık sık değişmektedir. Erken yaşlarda çocuğun ilgisi temel gereksinmelere dayalı olup duyusaldır” (Güneş, 2017, s. 123). Çocukların yaşları ilerledikçe temel ihtiyaçların yerini çevreyi keşfetme ve merak alır. Çocukların içinde buldukları dönemlerin özelliklerini yansıtan, eğilimlerine uygun kitaplara erişebilmeleri okuma alışkanlığının erken yaşlarda kazanılmasını kolaylaştırır.

Yapılan araştırmalarda (Batur, Özcan ve Sağcan 2019; Aytaş ve Altunbay, 2016; Bınarbaşı, 2006; Arıcı, 2005) okuma eğiliminin oluşmasında çeşitli etkenlerin etkili olduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmalar bağlamında okuma eğilimi üzerinde beş ana unsurun ön plana çıktığı anlaşılmaktadır: Bireysel-soyaçekim (*zekâ, bedensel ve psikolojik durum, cinsiyet*), aile (*eğitim düzeyi, maddi durum, kitap okuma sıklığı, kitaplık, tv izleme, internet alışkanlığı*), çevre (*çevrenin kültürel düzeyi, çevrenin okuma durumu, kitaba ve kütüphaneye erişim imkânı*), okul (*Okul ve sınıf kitaplığı, kitaplıklardaki eserlerin tür ve sayısı, kitap okuma kültürü, kitap okuma ile ilgili faaliyetler*) ve kitap (*kitabın türü, konusu, sayfa sayısı, kapağı, adı, yazarı vb.*).

Kütüphaneler ve Sınıf Kitaplıkları

Yeni nesillerin toplumların hafızası konumunda olan kütüphanelerden yararlanmasını sağlamak için teşvik edici etkinliklere ihtiyaç vardır. Okullarda bulunan kütüphaneler, bu ortamların kullanımına dair alışkanlık kazandırmada önemli role sahiptir. Okul kütüphaneleri, okul ile iç içe bir yaşam alanı olarak tasarlanmalıdır. Bu doğrultuda, Millî Eğitim Bakanlığı da öğrencileri okumaya motive etmek amacıyla okullarda kütüphane ortamlarını düzenleyici tedbirler almaktadır. Özellikle uygun fiziki şartlara sahip okullarda Z-kütüphaneler açılmaktadır. Z-kütüphane uygulaması ile kütüphaneler, öğrencinin kitap alıp okuyabileceği ve rahatça vakit geçirebileceği sosyal alanlar hâline getirilmektedir.

“İyi okur yetiştirmek için okul öncesi dönemden başlayarak çocuklarımızı donanımlı okul kütüphaneleriyle tanıştırmalı ve buluşturmalıyız. Zira her okulda öyle ya da böyle bir kitaplık/kütüphane vardır. Taşınabilir eğitim sisteminde köyden okula, okuldan köye götürülen ve başka bir yerde kitap/kütüphane görme şansı olmayan çocukları düşününce, okul kütüphanesinin ne kadar gerekli olduğu ortaya çıkıyor. Çocuklara tam zamanlı çalışan, donanımı yeterli, kütüphaneci öğretmeni olan okul kütüphanelerini kazandırabilirsek; ülkedeki okuma sorununa neşter vurulmuş olur. Okul kütüphanelerinde Türkçe ve Edebiyat öğretmenleri ile gençlerin bir araya geldiği kitap kulüpleri ve gençlik kulüpleri oluştuğunda okuma probleminin çözümü için doğru yola girilmiş olur.” (Akman ve Akman, 2017, s.285)

Kütüphanelerde kitap havuzu oluşturulurken “öğrencilerin okumaya yönelik kişisel eğilimleri dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin ilgi, merak ve hobileri doğrultusunda hikâye, roman, dergi, gazete, oyunlar, bulmaca vb. farklı yayın türleri temin edilmelidir. Öğrencilerin tercih ettikleri yayınları okumalarına fırsat verilmelidir” (Yıldız ve Akyol, 2011, s. 811). Kütüphanelere göre daha az kitap bulduran daha çok öğrenci ve öğretmenlerin tercihinin göre oluşturulan sınıf kitaplıklarından da öğrenciler faydalanmaktadır. Sınıf kitaplıkları da öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmede etkilidir. Sınıf kitaplıkları öğrencilerin daha çok vakit geçirdiği sınıf ortamında olduğu için hem daha çok benimsenmekte hem de kitaplara ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. Bu açıdan sınıf kitaplığı oluşturulurken daha özenli davranılmalıdır.

Türkçe öğretim programında belirtildiği gibi okumaktan ve öğrenmekten zevk alan bireylerden oluşan bir toplum oluşturmak için okuma alışkanlığının bireylere kazandırılması gerekmektedir. Okuma alışkanlığı ve kütüphane kullanımı, toplumsal gelişmişlik ölçütü olarak dikkate alınmakta ve okuma alışkanlığı ile gelişmişlik düzeyi arasında önemli bir ilişki olduğu bilinmektedir (Aşıcı ve Özarslan, 2002; Şahin, İşcan ve Maden, 2009; Yılmaz, 2015). Okul kütüphaneleri ve kitaplıklarının doğru eserlerle donatılabilmesi için öncelikle öğrencilerin okuma eğilimleri tespit edilmelidir. Bununla birlikte günümüzde öğrencilerin ilgileri ve tutumları sık sık değişmektedir. Bu değişimin temel sebebi, öğrencilerin iletişim teknolojileriyle iç içe olması, daha fazla dijital içeriğe erişebilmesi ve bu içerikleri daha hızlı tüketebilmesidir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişim ve sosyal yaşama etkileri öğrencilerin okuma alışkanlığını da etkilemektedir. Bu nedenle öğrencilerin okuma eğilimlerinin sık sık belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin ait olduğu kuşaklar da okuma eğilimlerinde belirleyici olmaktadır. Çünkü farklı kuşaklar, farklı sosyal, kültürel ve teknolojik koşullara maruz kalmış oldukları

Okul Kütüphanelerinin ve Sınıf Kitaplıklarının Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimi Açısından Değerlendirilmesi

için okuma alışkanlıkları da bu koşullara göre şekillenmiştir. Bu bakımdan farklı kuşakların ne tür kitaplara, konulara ve yazarlara eğilim gösterdiklerinin bilinmesi okuma alışkanlıklarının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Öğrencilerin okuma eğilimlerine ve eğilimlerinde yaşanan değişimlere uygun olarak okuma alışkanlığı kazandırmada önemli işlev üstlenen kütüphane ve sınıf kitaplıklarına kitap seçilmesi, sürekli dinamik biçimde güncellenmesi büyük bir değer taşımaktadır. Nitekim konuyla ilgili araştırmalar kütüphane ve kitaplıkların öğrenci tercih ve eğilimlerini yeterince desteklemediğini ortaya koymaktadır (Balci, 2009; Dündar ve Maden, 2019; Şahin, İşçan ve Maden, 2009). Bu nedenle var olan durum tespit edilmeli ve öğrencilerin okuma eğilimlerine ve çağın şartlarına göre sürekli güncellenen kitapların olduğu kütüphaneler ve sınıf kitaplıkları oluşturulmalıdır.

Bu araştırmanın amacı, okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarını ortaokul öğrencilerinin okuma eğilimlerini karşılama açısından değerlendirmektir. Araştırma amacına bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- 1) Okul kütüphanesinde yer alan kitaplar öğrencilerin okuma eğilimlerini karşılamada yeterli midir?
- 2) Sınıf kitaplıklarında yer alan kitaplar öğrencilerin okuma eğilimlerini karşılamada yeterli midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline göre yürütülmüştür. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalarda kullanılabilir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2009). Buna uygun olarak araştırmada, ortaokul öğrencilerin okuma eğilimleri ile kütüphane ve sınıf kitaplıklarındaki var olan durumun betimlenmesi hedeflenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Giresun ilinde bulunan bir ortaokuldaki öğrenciler arasında tesadüfi olarak seçilmiştir. Bu doğrultuda çalışma grubunda farklı sınıf seviyelerini temsil edecek dağılıma sahip 453 öğrenci yer almıştır. Araştırmanın materyali ise aynı okulun kütüphanesinde ve sınıf kitaplıklarındaki kitaplardan oluşmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken kolay ulaşılabilirlik ve gönüllülük ilkesi dikkate alınmıştır. Ancak okul kütüphanesi ve sınıf kitaplıklarına sahip olma durumu ile okul kütüphanesindeki kitaplara ilişkin veri kayıt sisteminin bulunması da önemsenmiştir. Bu doğrultuda, Giresun İl Millî Eğitim Müdürlüğünden çalışma için gereken izinler alınmış, okul idaresi aracılığıyla da kütüphane ve kitaplıklara dair verilere ulaşılmıştır. Çalışma grubundaki öğrencilerin sınıf düzeyi ve cinsiyet açısından birbirine benzer dağılıma sahip olması dikkate alınmıştır. Öğrencilerin sınıflara dağılımı 5. sınıfta 115, 6. sınıfta 124, 7. sınıfta 112 ve 8. sınıfta 101'dir. Yine öğrencilerden 222'si kız, 231'i ise erkektir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri *Okuma Eğilimi Anketi* ve *Kitap Sınıflama Formu* ile toplanmıştır. Öğrencilerin okuma eğilimlerini tespit etmek için *Okuma Eğilimi Anketi* kullanılmıştır. Anketin geliştirilme sürecinde aşağıdaki aşamalar izlenmiştir:

Okuma Eğilimi Anketi'nin geliştirilmesi sürecinde alanyazındaki ilgili akademik çalışmalar (Arıcı, 2005; Batur, Özcan ve Sağcan, 2013; Balci, 2009; Bayis, 2010; Yücebaş, 2017) incelenmiştir. İlgili araştırmalarda kullanılan ölçme araçları doğrultusunda araştırmacılar tarafından okuma eğilimini belirlemeye yönelik 9 (kısaca cevaplı ve açık uçlu) soru içeren taslak anket oluşturulmuştur. Anket taslağının kapsam ve yapı geçerliğini sağlamak için Türkçe eğitimi uzmanlarının (n=2) görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda anketten 3 soru çıkartılmıştır. Bu şekilde oluşturulan taslak ankette; konu, tür, yazar, sayfa sayısı, kapak tipi ve en çok sevilen kitap maddeleri bulunmaktadır. Anketlerde soruların anlaşılabilirliğinin, cevaplanabilirliğinin, amaca uygunluğunun ve

güvenirliğinin belirlenmesi için yapılan ön uygulama örneklem büyüklüğünün yaklaşık %5'i kadar bir grupta yapılabilirdir (Büyüköztürk, 2005). Bu ölçüt dikkate alınarak taslak anket farklı sınıf seviyelerindeki 30 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır. Öğrencilerin verdiği yanıtlar karşılaştırılmış ve soruların yukarıdaki özellikleri sağladığı sonucuna varılmıştır.

Pilot uygulama sonrasında soru sayısında bir değişikliğe gidilmemiş ancak öğrenci dönütlerinden hareketle maddelerin anlaşılabilirliğine dair ifade değişiklikleri yapılmıştır. *Kitap Sınıflama Formu* ise araştırmacılar tarafından kontrol listesi şeklinde düzenlenmiştir. Anketin ortaokul öğrencilerinin okuma eğilimlerini, formun ise kitapların özelliklerini belirlemede yeterli olacağı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, ölçme aracı Türkçe öğretmenleri tarafından veri toplama sürecinde uygulanmıştır.

Okul kütüphanesindeki kitaplarla ilgili bilgiler kütüphane kitap takip programından, sınıf kitaplıklarındaki kitaplara ilişkin bilgiler ise e-okul veri tabanı üzerinden elde edilmiştir. Kütüphane ve kitaplıklardaki kitaplar araştırmacılar tarafından geliştirilen *Kitap Sınıflama Formu*'na kodlanmıştır. Formun hazırlanmasında araştırma amaç ve alt problemleri temel alınmıştır. Sınıflama formunda kitaplara dair yazar, konu, tür, sayfa sayısı ve kapak tipi şeklinde ölçütler bulunmaktadır. Bu verilerden tür, konu ve yazar bilgileri analiz sürecinde kullanılmıştır. Taslak sınıflama formunun geçerliğini sağlamak için araştırmacılar dışında 2 Türkçe eğitimi alanı uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda, taslak formun kitapları kodlama ve kategorilere ayırmada yeterli olacağına karar verilmiştir. Bununla birlikte taslak form, tesadüfi olarak seçilen 10 kitabın sınıflandırılmasında pilot olarak uygulanmıştır. Pilot uygulama verilerinden yararlanılarak ölçme aracının güvenilirliğini belirlemek için iki değerlendirici arasındaki tutarlılığa (görüş birliği+görüş ayrılığı) bakılmıştır. Bunun değerlendirici formları karşılaştırılmıştır. Bahsedilen işlemlerin sonucunda formun kullanılabilirliği kontrol edilmiş ve veriyi sınıflandırmada yeterli olacağı öngörülerek analize geçilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri çözümlenirken doküman analizi tekniği kullanılmıştır. *Okuma Eğilimi Anketi* ve *Kitap Sınıflama Formu*'ndan elde edilen verilerden sadece kitapların türlerine, konularına ve yazarlarına ilişkin analiz yapılmıştır. Verilerin analizi üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar şu şekildedir:

İlk olarak kütüphane ve kitaplıklardaki kitapların tür, konu ve yazar özellikleri *Kitap Sınıflama Formu*'ndan hareketle araştırmacılar tarafından ayrı ayrı değerlendirilmiş ve görüş birliği sağlanarak kategorilere ayrılmıştır. Veriler en çok tercih edilen tür, konu ve yazardan en aza doğru sıralanmıştır.

İkinci olarak *Okuma Eğilimi Anketi*'nde öğrencilerin, tercih ettikleri kitapların türleri, yazarları ve konuları en çok tercih edilenden en aza doğru sıralanmıştır. Ancak bu sıralama yapılırken öğrencilerin yazar, tür ve konu ile ilgili birden fazla tercihleri de dikkate alınmıştır.

Üçüncü olarak öğrencilerin tür, konu ve yazar eğilimleri ile kütüphane ve kitaplıklardaki kitapların özelliklerine dair frekans değerleri karşılaştırılmıştır. Ancak öğrencilerin en çok tercih ettiği yazarlar ile kütüphane ve kitaplıklarda bulunan yazarlar arasında karşılaştırma yapılırken ilk 10 yazar dikkate alınmıştır.

Araştırmanın şeffaflığına da dikkat edilerek veri setinin nasıl oluşturulduğu, verilerin analizinde ne tür bir sıra izlendiği gerçekçi ve ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmuştur. Son olarak, çalışmanın sunumunu anlaşılır kılmak için tablolara yer verilip frekans değerlerinden faydalanılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada geçerliğin sağlanması amacıyla ilk olarak alan araştırması yapılmıştır. Bu işlemin ardından veri toplama aracıyla ilgili alan uzmanlarının görüşü alınmış ve pilot uygulama yapılarak aracın araştırma amacına uygunluğu kontrol edilmiştir.

Elde edilen verilerin güvenilirliğini sağlamak için de bir dizi çalışma yapılmıştır. Baxter ve Jack'in, (2008) belirttiği üzere bir araştırmanın güvenilirliği zamana göre değişmezliği, bağımsız uzmanlar veya puanlayıcılar arasındaki uyumu ve iç tutarlılığının sağlanması ile mümkündür. Bu kapsamda çalışma sürecinde kategorilere ne kadar tutarlı kodlama yapıldığı ve zaman içinde gözden kaçan verilerin olup olmadığını tespit etmek için araştırma kapsamındaki öneriler 3 hafta arayla kodlayıcılar tarafından iki

Okul Kütüphanelerinin ve Sınıf Kitaplıklarının Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimi Açısından Değerlendirilmesi

kez okunarak kodlanmıştır. Araştırmacılar tarafından ayrı ayrı kodlanan veriler daha sonra birleştirilmiş, bu şekilde çalışmanın nihai verileri oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra iç güvenilirliği sağlamak için doğrudan aktarımlarda bulunulmuştur. Ayrıca verilerin analizi esnasında bir nitel araştırma uzmanı yardımıyla kodlamalar yapılmış, bu kodlamalar arasındaki tutarlığın Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) güvenilirlik formülüne göre ($Güvenirlik = \frac{Görüş\ Birliği}{(Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı)}$) 0.90 olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Araştırmanın verileri, 29.03.2018 tarihli Giresun Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün izni ile toplanmıştır. Çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu kısmında, okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarının ortaokul öğrencilerinin okuma eğilimlerini çeşitli değişkenler açısından karşılama durumuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Okul kütüphanelerinin öğrencilerin okuma eğilimlerini karşılama durumu

Araştırmanın birinci alt problemine bağlı olarak okul kütüphanesindeki kitapların öğrencilerin okuma eğilimlerini karşılamasına dair bulgular kitapların türü, konuları ve yazarları açısından değerlendirilmiştir.

Tür açısından karşılama durumu

Okul kütüphanesinde yer alan kitapların ve öğrencilerin tercihlerinin tür bakımından karşılaştırılmasına dair bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1.

Okul kütüphanelerinin tür açısından okuma eğilimini karşılama durumu

Öğrenci Tercihleri			Okul Kütüphanesi	
Sıra	Tür	f	Tür	f
1	Hikâye	210	Hikâye	403
2	Roman	189	Kaynak (Ansiklopedi, Sözlük vb.)	158
3	Efsane	158	Roman	120
4	Fıkra	115	Dini	74
5	Masal	114	Masal	56
6	Çizgi Roman	78	Şiir	29
7	Şiir	69	Deneme	12
8	Dergi	59	Gezi	11
9	Tiyatro	34	Efsane	11
10	Gazete	32	Fıkra	8
11	Dini Kitaplar	29	Çizgi Roman	7
12	Anı	27	Anı	6
13	Kaynak (Ansiklopedi, Sözlük vb.)	24	Biyografi	5
14	Gezi	20	Destan	3
15	Destan	17	Tiyatro	2
16	Deneme	10	Dergi	0

17	Biyografi	8	Gazete	0
----	-----------	---	--------	---

Tablo 1’de görüldüğü üzere öğrencilerin en çok tercih ettiği tür *hikâye*dir. Bunu sırasıyla *roman* ve *efsane* türü takip etmektedir. Daha az tercih edilen türlerin ise *destan*, *deneme* ve *biyografi* olduğu tespit edilmiştir. Yine Tablo 1’de görüldüğü üzere okul kütüphanesinde en fazla *hikâye* türünde kitap vardır. Bu türü *kaynak* (Ansiklopedi, Sözlük vb.) kitaplar ve *romanlar* takip etmektedir. Ayrıca okul kütüphanesinde en az bulunan türlerin *biyografi*, *destan* ve *tiyatro* olduğu tespit edilmiştir. Okul kütüphanesinde *dergi* ve *gazete* türünün hiç olmaması da dikkat çeken diğer bir bulgudur.

Kitap türüne ilişkin bulgulardan hareketle, okul kütüphanesinde en fazla bulunan türler ile öğrenci tercihlerinin *kaynak* (Ansiklopedi, Sözlük vb.) türü dışında uyumlu olduğu söylenebilir. Bununla beraber öğrencilerin tercih ettiği *destan*, *fıkra* ve *çizgi roman* türlerindeki kitapların kütüphanede az sayıda olduğu; *dergi* ve *gazete* türlerinin ise hiç bulunmadığı da görülmektedir. Bu bulgu, okul kütüphanesindeki kitapların tür bakımından öğrencilerin eğilimlerini yeterince desteklemediği şeklinde yorumlanabilir.

Konu açısından karşılama durumu

Okul kütüphanesinde yer alan kitapların ve öğrencilerin tercihlerinin konu bakımından karşılaştırılmasına dair bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2.

Okul kütüphanelerinin konu açısından okuma eğilimini karşılama durumu

Öğrenci Tercihleri			Okul Kütüphanesi	
Sıra	Konu	f	Konu	f
1	Macera	258	Macera	216
2	Bilim-Kurgu	137	Duygusal	185
3	Tarih-Kahramanlık	94	İnceleme-Araştırma	155
4	Duygusal	78	Din-Ahlak	93
5	Doğa olayları	56	Tarih-Kahramanlık	92
6	Hayvanlarla ilgili	53	Fantastik-Olağanüstü	86
7	Aile	52	Mizah	20
8	Fantastik/Olağanüstü	54	Hayvanlarla ilgili	18
9	İnceleme-Araştırma	44	Bilim-Kurgu	17
10	Din-Ahlak	22	Aile	15
11	Mizah	19	Doğa olayları	6

Tablo 2’de görüldüğü üzere öğrencilerin en çok tercih ettikleri kitaplar macera konuludur. En az tercih edilen konuların ise *inceleme-araştırma*, *din-ahlak* ve *mizah* olduğu tespit edilmiştir. Bulgulara göre okul kütüphanesinde en fazla *macera* konulu kitapların bulunduğu, bunu *duygusal* ve *inceleme-araştırma* konulu kitapların takip ettiği anlaşılmaktadır. Okul kütüphanesinde en az *bilim- kurgu*, *aile* ve *doğa olayları* konularını içeren kitaplar bulunmaktadır.

Konuya ilişkin bulgulardan hareketle, okul kütüphanesinin *macera* konulu kitaplar dışında öğrencilerin eğilimleri ile uyumlu olmadığı söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin en az tercih ettikleri *din-ahlak*, *inceleme-araştırma* ve *mizah* konularındaki kitapların okul kütüphanesinde fazla olması bu bulguyu kanıtlamaktadır. Bu bulgu okul kütüphanesinin öğrencilerin okuyacağı kitabın konusuna dair eğilimlerini yeterince karşılamadığını göstermektedir.

Yazar açısından karşılama durumu

Ortaokul öğrencilerinin 109 farklı yazarı okumayı seçtikleri, buna karşın öğrenim gördükleri okulun kütüphanesinde 438 farklı yazarın 906 eserinin yer aldığı tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında okul kütüphanesinde eseri bulunan ve öğrencilerin okumayı tercih ettiği ilk 10 yazar

Okul Kütüphanelerinin ve Sınıf Kitaplıklarının Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimi Açısından Değerlendirilmesi

üzerinde karşılaştırma yapılmıştır. Bu doğrultuda okul kütüphanesinde yer alan kitapların ve öğrencilerin tercihlerinin yazarlar bakımından karşılaştırılmasına dair bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo 3.

Okul kütüphanelerinin yazar açısından okuma eğilimini karşılama durumu

Öğrenci Tercihleri			Okul Kütüphanesi	
Sıra	Yazar	f	Yazar	f
1	Ömer Seyfettin	33	Yavuz Bahadıroğlu	15
2	Gülten Dayıoğlu	20	Gülten Dayıoğlu	9
3	Jules Verne	19	J.K. Rowling	8
4	Büşra Yılmaz	13	Jeff Kinney	7
5	Jeff Kinney	11	Adem Güneş	7
6	J.K. Rowling	11	Feridun Fazıl Tülbentçi	5
7	Beyza Alkoç	8	Alişan Kapaklıkaya	5
8	İpek Ongun	7	Peyami Safa	5
9	Peyami Safa	6	Tarık Buğra	4
10	Elif Şafak	5	Jules Verne	4

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğrencilerin en çok tercih ettiği ilk 3 yazar *Ömer Seyfettin*, *Gülten Dayıoğlu* ve *Jules Verne*'dir. Okul kütüphanesinde ise en çok kitabı bulunan 3 yazar *Yavuz Bahadıroğlu*, *Gülten Dayıoğlu* ve *J.K. Rowling*'dir. Okul kütüphanesindeki en fazla kitabı bulunan 3 yazardan sadece *Gülten Dayıoğlu*'nun öğrencilerin okuma eğilimleri ile uyumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin okumayı en çok tercih ettikleri yazar olan *Ömer Seyfettin*'in kitaplarının okul kütüphanesinde en çok kitabı bulunan yazarlar arasında olmaması da dikkat çeken bir bulgudur. Bunların dışında öğrencilerin tercih ettiği *Büşra Yılmaz*, *İpek Ongun*, *Elif Şafak* ve *Beyza Alkoç* gibi yazarların kitapları da okul kütüphanesinde bulunmamaktadır. Bu tespit, okul kütüphanesinin öğrencilerin okuma eğilimlerini yazar açısından karşılamadığını göstermektedir.

Sınıf Kitaplıklarının Öğrencilerin Okuma Eğilimlerini Karşılama Durumu

Araştırmanın ikinci alt problemine bağlı olarak sınıf kitaplıklarının öğrencilerin okuma eğilimlerini karşılama durumuna ilişkin elde edilen bulgular aşağıda değerlendirilmiştir.

Tür açısından karşılama durumu

Sınıf kitaplıklarında yer alan kitapların ve öğrencilerin tercihlerinin tür bakımından karşılaştırılmasına dair bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4.

Sınıf kitaplıklarının tür açısından okuma eğilimini karşılama durumu

Öğrenci Tercihleri			Sınıf Kitaplığı	
Sıra	Tür	f	Tür	f
1	Hikâye	210	Hikâye	268
2	Roman	189	Roman	38
3	Efsane	158	Kaynak (Ansiklopedi, Sözlük vb.)	24
4	Fıkra	115	Dini	23
5	Masal	114	Deneme	6
6	Çizgi Roman	78	Destan	4
7	Şiir	69	Gezi	2
8	Dergi	59	Fıkra	2
9	Tiyatro	34	Şiir	1

10	Gazete	32	Anı	1
11	Dini Kitaplar	29	Biyografi	1
12	Anı	27	Çizgi Roman	0
13	Kaynak (Ansiklopedi, Sözlük vb.)	24	Tiyatro	0
14	Gezi	20	Dergi	0
15	Destan	17	Gazete	0
16	Deneme	10	Masal	0
17	Biyografi	8	Efsane	0

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğrencilerin okumayı en çok sevdiği tür *hikâye*dir. Bunu roman türünün takip ettiği ve sonrasında ise *efsane* gelmektedir. En az tercih edilen türlerin ise *destan*, *deneme* ve *biyografi*dir. Sınıf kitaplığında ise en fazla bulunan türün *hikâye* olduğu anlaşılmaktadır. Bunu *roman*ın takip ettiği ve sonrasında *kaynak (Ansiklopedi, Sözlük vb.)* türünde kitapların geldiği tespit edilmiştir. Ayrıca sınıf kitaplığında en az bulunan kitaplar *biyografi*, *anı* ve *şiiir* türündedir. Diğer taraftan sınıf kitaplığında *çizgi roman*, *tiyatro*, *dergi*, *gazete*, *masal* ve *efsane* türünde hiç kitap bulunmaması dikkat çeken bulgulardandır.

Türe ilişkin bulgulardan hareketle, sınıf kitaplığında en fazla bulunan *roman* ve *hikâye* türü ile öğrencilerin en fazla tercih ettiği türlerin uyumlu olduğu söylenebilir. Buna karşın öğrencilerin türe dair eğilimlerine göre ilk sıralarda olan *efsane*, *masal*, *çizgi roman*, *gazete* ve *dergi* türlerinde eserlerin kitaplıklarında olmaması, sınıf kitaplığının öğrencilerin okuma eğilimlerini tam olarak karşılamadığını göstermektedir.

Konu açısından karşılama durumu

Sınıf kitaplığında yer alan kitapların ve öğrencilerin tercihlerinin konu bakımından karşılaştırılmasına dair bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5.

Sınıf kitaplıklarının konu açısından okuma eğilimini karşılama durumu

Öğrenci Tercihleri			Sınıf Kitaplığı	
Sıra	Konu	f	Konu	f
1	Macera	258	Macera	178
2	Bilim-Kurgu	137	Duygusal	43
3	Tarih-Kahramanlık	94	İnceleme-Araştırma	26
4	Duygusal	78	Din-Ahlak	36
5	Doğa olayları	56	Tarih-Kahramanlık	37
6	Hayvanlarla ilgili	53	Fantastik/Olağanüstü	36
7	Aile	52	Mizah	2
8	Fantastik/Olağanüstü	54	Hayvanlarla ilgili	12
9	İnceleme-Araştırma	44	Bilim-Kurgu	4
10	Din-Ahlak	22	Aile	3
11	Mizah	19	Doğa olayları	1

Tablo 5'te görüldüğü üzere öğrencilerin okumayı en fazla tercih ettiği konu *maceradır*. Bunu *bilim-kurgu* konulu kitaplar sonrasında ise *tarih-kahramanlık* içerikli kitaplar takip etmektedir. Öğrencilerin okumayı daha az tercih ettikleri kitaplar ise *inceleme-araştırma*, *din-ahlak* ve *mizah* konusunda kaleme alınmış kitaplardır. Sınıf kitaplıklarında ise en fazla *macera* ($f=178$) konusunda kitabın olduğu, ikinci sırada *duygusal* sonrasında *inceleme-araştırma* içerikli kitapların bunları takip ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca sınıf kitaplığında en az *bilim- kurgu*, *aile* ve *doğa olayları* konusunda kitabın olduğu da tespit edilmiştir.

Okul Kütüphanelerinin ve Sınıf Kitaplıklarının Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimi Açısından Değerlendirilmesi

Konuya ilişkin bulgulardan hareketle, sınıf kitaplığındaki kitaplarda en fazla karşılaşılan konu ile öğrencilerin ilk sırada okumayı tercih ettiği konunun ortak olduğu, bunun dışında konu açısından öğrenci eğiliminin karşılanmadığı söylenebilir. Diğer taraftan sınıf kitaplığında öğrencilerin en az tercih ettiği *din-ahlak*, *inceleme-araştırma* ve *mizah* konularında kitapların oldukça fazla olması öğrenci eğiliminin dikkate alınmadığının bir başka kanıtıdır.

Yazar açısından karşılama durumu

Ortaokul öğrencilerinin 109 farklı yazarı okumayı tercih ettiği, buna karşın sınıfın kitaplıklarında 368 farklı yazara ait 225 farklı eserin bulunduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında sınıf kitaplıklarında eseri bulunan ve öğrencilerin okumayı tercih ettiği ilk 10 yazar üzerinde karşılaştırma yapılmıştır. Bu doğrultuda sınıf kitaplıklarında yer alan kitapların ve öğrencilerin tercihlerinin yazarlar bakımından karşılaştırılmasına dair bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6.

Sınıf kitaplıklarının yazar açısından okuma eğilimini karşılama durumu

Öğrenci Tercihleri			Sınıf Kitaplığı	
Sıra	Yazar	f	Yazar	f
1	Ömer Seyfettin	31	Mustafa Orakçı	23
2	Gülten Dayıoğlu	18	Ömer Seyfettin	10
3	Jules Verne	17	Kemalettin Tuğcu	9
4	Büşra Yılmaz	13	Jules Verne	8
5	Jeff Kinney	11	Jeff Kinney	7
6	J.K Rowling	9	J.K Rowling	5
7	İpek Ongun	7	İsmail Bilgin	5
8	Peyami Safa	6	Tolstoy	5
9	Elif Şafak	5	Hasan Nail Canat	5
10	Beyza Alkoç	5	Gülten Dayıoğlu	5

Tablo 6'da görüldüğü üzere öğrencilerin en çok tercih ettiği ilk 3 yazar *Ömer Seyfettin*, *Gülten Dayıoğlu* ve *Jules Verne*'dir. Sınıf kitaplığında ise en çok kitabı bulunan 3 yazar sırasıyla *Mustafa Orakçı*, *Ömer Seyfettin* ve *Kemalettin Tuğcu*'dur.

Yazarlara ilişkin bulgulardan hareketle, sınıf kitaplığında en fazla eseri olan ilk 3 yazardan sadece *Ömer Seyfettin*'in öğrencilerin okuma eğilimleri ile uyumlu olduğu söylenebilir. Yine *Jules Verne*, *Jeff Kinney*, *J.K Rowling* ve *Gülten Dayıoğlu*'ndan eserlerin sınıf kitaplığında yer alması da öğrencilerin yazar tercihlerini desteklemektedir. Dolayısıyla öğrencilerin en çok tercih ettiği ilk 10 yazardan sadece 5'i sınıf kitaplığında bulunmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin okumayı tercih ettiği *Büşra Yılmaz*, *İpek Ongun*, *Elif Şafak* ve *Beyza Alkoç*'a ait kitapların ise sınıf kitaplığında kitabı bulunan ilk 10 yazar arasında olmaması dikkat çekmektedir. Bu bulgu, sınıf kitaplığındaki kitapların yazar bakımından öğrencilerin eğilimlerini kısmen karşıladığı şeklinde açıklanabilir.

Sonuç ve Tartışma

Okul kütüphanesinde ve sınıf kitaplıklarında bulunan kitapların ortaokul öğrencilerinin okuma eğilimini karşılama durumunu belirlemeyi amaçlayan araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmada öğrencilerin okumayı en sevdiği türün *hikâye* olduğu, daha sonra *roman* ve *efsanenin* geldiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenciler tarafından en az tercih edilen türlerin *destan*, *deneme* ve *biyografi* olduğu belirlenmiştir. Okul kütüphanesinde de en fazla bulunan türün *hikâye* olduğu, bu türü *kaynak* (*ansiklopedi*, *sözlük vb.*) ve *roman* türünde kitapların takip ettiği görülmüştür. Yine okul kütüphanesinde en az *biyografi*, *destan* ve *tiyatro* türünde kitabın bulunduğu ulaşılan sonuçlar arasındadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin tercih ettiği *destan*, *fıkra* ve *çizgi roman* türlerindeki kitapların okul kütüphanesinde az olması; *dergi* ve *gazete* türlerinin de hiç olmaması önemli

tespitlerdendir. Sınıf kitaplıklarında ise en fazla bulunan türün *hikâye* olduğu, bu türü *roman ve kaynak (ansiklopedi, sözlük vb.)* türündeki kitapların izlediği belirlenmiştir. Ayrıca sınıf kitaplıklarında en az *biyografi, anı ve şiir* türünde kitapların yer aldığı görülmüştür. Bununla birlikte sınıf kitaplığında *çizgi roman, tiyatro, dergi, gazete, masal ve efsane* türünde eserlerin hiç olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak okul kütüphanesindeki ve sınıf kitaplığındaki kitapların tür açısından öğrencilerin eğilimlerini yeterince karşılamadığı söylenebilir. Alanyazında araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik gösteren çalışmaların olduğu görülmektedir. Sevmez (2009) araştırmasına katılanların %69,90'ının roman ve hikâye türünü tercih ettiklerini tespit etmiştir. Aytaş ve Altunbay (2016) öğrencilerin en çok roman, hikâye ve masalları, deneme ve biyografi türlerini ise en az seçtikleri sonucuna ulaşmıştır. Maden (2019) de öğrencilerin en çok efsane, hikâye ve roman türlerini okumayı tercih ettiğini belirlemiştir. Özcan, Batur ve Sağcan (2019) da öğrencilerin en çok hikâye, roman ve fıkra türünden kitapları seçtiği tespit etmiştir. Temizyürek, Çolakoğlu ve Coşkun (2013) öğrencilerin roman, çizgi roman ve hikâye türlerini daha fazla tercih ettiğini belirlemiştir. Diğer taraftan Şahin, İşcan ve Maden (2009) de okul kitaplıklarında roman ve hikâye türündeki kitapların, süreli yayınların (dergi, gazete vb.) ve güncel kitapların az olduğuna yönelik öğrenci görüşlerine ulaşmıştır. Hopper (2005) öğrencilerin daha çok kurgusal içerikli hikâye ve roman okumayı tercih ettiğini, Keleş (2006) öğrencilerin en fazla roman, şiir, çizgi roman ve hikâye türlerini okumaktan hoşlandığını ve Gönen (2004) öğrencilerin en fazla hikâye ve romanın tercih ettiklerini, şiir ve derginin de önde gelen tercihlerden olduğu sonucuna varmıştır.

Araştırmada en fazla tercih edilen konunun *macera* olduğu, daha sonra *bilim-kurgu ve tarih* konulu kitapların geldiğine ulaşılmıştır. Bununla beraber en az tercih edilen konuların; *inceleme-araştırma, din-ahlak ve mizah* olduğu tespit edilmiştir. Okul kütüphanesinde ise en fazla *macera* konusunda kitapların yer aldığı, daha sonra *duygusal ve inceleme-araştırma* konulu kitapların bulunduğu ulaşılmıştır. Kütüphanedeki kitaplarda en az işlenen konuların *bilim- kurgu, aile ve doğa olayları* şeklinde sıralandığına ulaşılmıştır. Kitaplıklarda ise en fazla *macera* konusunda kitabın bulunduğu, daha sonra *duygusal ve inceleme-araştırma* konusunda kitapların yer aldığı belirlenmiştir. Ayrıca kitaplıklarda en az *bilim- kurgu, aile ve doğa* konulu kitapların bulunduğu tespitler arasındadır. Bu bulgulardan hareketle, öğrencilerin okuyacakları kitapların konusuna dair eğilimlerini okul kütüphanesi ve sınıf kitaplıklarının -macera konulu kitaplar dışında- yeterince karşılamadığı; buna karşın kütüphanede ve kitaplıklarda öğrencilerce çok az tercih edilen (din-ahlak, inceleme-araştırma ve mizah) konularda daha çok kitabın bulunduğu söylenebilir. Bu bulgular, okul kütüphanesi ve sınıf kitaplıklarının öğrencilerin okuyacağı kitapların konusuna dair eğilimlerini karşılamada yetersiz kaldığını göstermektedir. Alanyazında benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin Temizyürek, Çolakoğlu ve Coşkun'un (2013) araştırmasında, öğrencilerin konu tercihinde ilk sırayı macera ikinci sırayı ise duygusal konuların aldığı, bunlardan sonra bilim-kurgu ve polisiye konulu kitapların tercih edildiği belirlenmiştir. Sünbül ve arkadaşlarının (2010) 20.252 ortaokul öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada, öğrencilerin %65,20'sinin macera konulu kitapları tercih ettiği ve tarih-kahramanlık ve bilim-kurgu konularını tercih edenlerin oranının da yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bayis'in (2010) araştırmasında öğrencilerin çoğunlukla macera, daha sonra ise duygusal ve bilim-kurgu konulu kitapları okumayı tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Keleş (2006) de öğrenci tercihinde ilk sırayı macera ikinci sırayı duygusal ve üçüncü sırayı ise bilim-kurgunun aldığı tespit etmiştir. Türkiye Okuma Kültürü Haritası'nda (2012) da 7-14 yaş grubundaki çocukların çoğunlukla macera temalı kitapları tercih etmesi araştırma ile örtüşmektedir. Ayrıca Balcı'nın (2009) çalışmasında, kütüphanelerin okuma alışkanlığı kazandırmadaki etkisinin çok düşük olduğunu belirtmesi de araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Bu doğrultuda Dünder ve Maden'in (2019) ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik araştırmasında da okul kütüphanelerinin geliştirilmesi ve çocuklarıyla birlikte velilerin de yararlanmasının sağlanması önerilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin okumayı en fazla tercih ettiği ilk 3 yazarın *Ömer Seyfettin, Gülten Dayıoğlu ve Jules Verne* olduğu tespit edilmiştir. Okul kütüphanesinde ise en çok kitabı bulunan ilk 3 yazarın Yavuz Bahadıroğlu, Gülten Dayıoğlu ve J. K. Rowling olduğu görülmüştür. Bunun yanında öğrencilerin en çok tercih ettiği *Büşra Yılmaz, İpek Ongun, Elif Şafak ve Beyza Alkoç*'a ait kitapların okul kütüphanesinde en fazla yer alan kitaplar arasında olmaması da önemli sonuçlardandır. Diğer taraftan

Okul Kütüphanelerinin ve Sınıf Kitaplıklarının Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimi Açısından Değerlendirilmesi

sınıf kitaplıklarında en çok kitabı bulunan ilk 3 yazar *Mustafa Orakçı, Ömer Seyfettin ve Kemalettin Tuğcu*'dur. Bu yazarlardan sadece *Ömer Seyfettin ve Gülten Dayıoğlu* öğrencilerin kitap yazarlarına dair eğilimlerine uygundur. Ayrıca öğrencilerin en çok tercih ettiği yazarlardan sadece 5'ine ait kitapların sınıf kitaplığında bulunması önemlidir. Buna karşın öğrencilerin okumayı tercih ettiği yazarlardan *Büşra Yılmaz, İpek Ongun, Elif Şafak ve Beyza Alkoç*'a ait kitapların sınıf kitaplığında en fazla kitabı bulunan yazarlar arasında yer almaması da ulaşılan sonuçlar arasındadır. Ulaşılan sonuçlar, okul kütüphanesinin ve sınıf kitaplıklarının öğrencilerin kitap yazarlarına dair eğilimlerini yeterince karşılayamadığını göstermektedir. Benzer şekilde Arıcı (2005) da araştırmasında, öğrencilerin en çok tercih ettiği yazarlar arasında Gülten Dayıoğlu İpek Ongun, Ömer Seyfettin, Peyami Safa, Jules Verne ve J. K Rowling olduğunu belirlemiştir. Yine Erdemir ve Bayram'ın (2010) araştırmasında, öğrencilerin en çok tercih ettiği yazarların Reşat Nuri Güntekin, İpek Ongun, Ömer Seyfettin, Peyami Safa ve Jules Verne olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak araştırmada, okul kütüphanesi ve sınıf kitaplıklarındaki kitapların tür, konu ve yazar yönüyle öğrencilerin okuma eğilimlerini karşılamada yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin okumayı tercih ettiği kitapların kütüphane ve kitaplıklarda az, buna karşın tercih etmedikleri kitapların daha fazla bulunması bu konuda önemli bir eksikliği gözler önüne sermektedir.

Öneriler

Ulaşılan sonuçlardan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunabilir:

- Okul kütüphanelerinde ve sınıf kitaplıklarında öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine cevap verecek eserler bulundurulmalıdır.
- Okul kütüphanelerine ve sınıf kitaplıklarına eserler seçilmeden öğrenci eğilimleri belirlenmelidir.
- Okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarındaki eserler belirli dönemlerde güncellenmelidir.
- Okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarındaki eserlerin tür ve konu bakımından dengeli dağılım göstermesine dikkat edilmelidir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Araştırmanın verileri, 29.03.2018 tarihli Giresun Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün izni ile toplanmıştır. Çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazarların Katkı Oranı

Çalışmada yazarlar eşit oranda katkıya sahiptir.

Çıkar Çatışması

Çalışma ile ilgili çıkar çatışması teşkil edebilecek bir durum ve ilişki bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Akman, İ., & Akman, N. (2017). Çocuk ve gençlerde okuma alışkanlığı sorunu: Okul kütüphanelerinin işlevselliğine bir bakış. *Türk Kütüphaneciliği*, 31, 281-285.
- Arıcı, A. F. (2005). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıkları (beceri- ilgi- alışkanlık- eğilim)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Arıcı, A. F. (2008). Okumayı niye sevmiyoruz? Üniversite öğrencileri ile mülakatlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 91-100.
- Aşıcı, M., & Özarslan, H. (2002). İlköğretim 1. kademe okul kitaplığını kullanma alışkanlığı. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15, 45-56.

- Aytaş, G., & Altunbay, M. (2016). İlköğretim öğrencilerinin okuma profilinin okuma eğilimleri bağlamında incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(14), 165-190.
- Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, A., Uyar, Y., & Büyükkiz, K. K. (2012). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, kütüphane kullanma sıklıkları ve okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 965-985.
- Bayat, N., & Çetinkaya, G. (2018). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve tercihleri. *İlköğretim Online*, 17(2), 984-1001.
- Bayram Y., & Erdemir A. (2007). Amasya'daki ilköğretim 6, 7 ve 8.sınıf öğrencilerinin okuma düzeyleri ve okuma eğilimleri. *I. Amasya Araştırmaları (2. Kitap)* içinde s. 1175-1200. Amasya: Amasya Valiliği Yayınları.
- Bayis, S. (2010). *4. 5. 6. ve 7. Sınıf ilköğretim öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanım alışkanlıklarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baxter, P., & Jack, S. (2008). Qualitative case study methodology: Study design and implementation for novice researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), 544-559.
- Bınarbaşı, F. (2006). *Üniversite öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bircan, İ., & Tekin, M. (1989). Türkiye'de okuma alışkanlığının azalma sorunu ve çözüm yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 398-407.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Coşkun, E. (2002). *Lise II. sınıf öğrencilerinin sessiz okuma hızları ve okuduğunu anlama düzeyleri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dündar, N., & Maden, S. (2019). Velilerin çocuk edebiyatı farkındalıkları ile öğrencilerin okuma alışkanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1077-1094.
- Elkatmış, M. (2021). Üniversite öğrencilerinin e-kitap okuma alışkanlıkları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1081-1101.
- Güneş, F. (2017). Okuma ilgisi ve gücü. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 119-128.
- Güneş, F. (2016). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi
- Çocuk Vakfı. (2009). Türkiye'nin okuma alışkanlığı karnesi raporu. http://cocukvakfi.org.tr/wp-content/dosya/raporlar/13_okuma_aliskanligi_karnesi2006.pdf adresinden 15.01.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Göçer, A. (2007). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Gönen, M., Öncü, E., & Işıtan, S. (2004). İlköğretim 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 164, 7-34.
- Hopper, R. (2005). What are teenagers reading? Adolescent fiction reading habits and reading choices. *Literacy*, 39(3), 113-120.
- Ipsos. (2018). Türkiye'yi anlama kılavuzu. <https://www.ipsos.com/tr-tr/turkiyeyi-anlama-kilavuzu-2018-yayinda> adresinden 15.10.2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Kakırman Yıldız, A. (2015). Türkiye'de okuma alışkanlığı kültürü için okul öncesi eğitim kurumlarında anaokulu kütüphanelerinin gerekliliği. *Millî Eğitim Dergisi*, 208, 457-475.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karatay, H. (2010). İlköğretim öğrencilerinin okuduğunu kavrama ile bilişsel farkındalıkları. *Türklük Bilim Araştırmaları Dergisi*, 27, 457-475.
- Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurulgan, M., & Çekerol, G. S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258.

Okul Kütüphanelerinin ve Sınıf Kitaplıklarının Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimi Açısından Değerlendirilmesi

- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2011). *Türkiye okuma kültürü haritası*. Ankara: Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Maden, A. (2019). Ortaokul öğrencilerinin e-okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD), Özel Sayı*, 24-36.
- Maden, A., & Önal, A. (2020). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin okuma eğilimlerine göre değerlendirilmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 30-41
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Odabaş, H., Odabaş, Y., & Polat C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*. 9(2), 431-465.
- Miles, M, B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özbay, M., Bağcı, H., & Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 117-136.
- Özcan, H., Batur, Z., & Sağcan, Y. (2019). Ortaokul öğrencilerinin okuma eğilimlerinin incelenmesi. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 33-55.
- Sevgi, S., & Karakaya, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve problem çözme becerisinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1203-1225.
- Sevmez, H. (2009). *Türkçe öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı ve kütüphane kullanımı üzerine bir inceleme (SÜ Eğitim Fakültesi örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sünbül, M., Çalışkan, M., Yılmaz, E., Çintaş, D., Alan, S., Demirer, V., & Ceran, D. (2010). *Lise öğrencileri kitap okuma alışkanlıkları: Konya ili araştırma raporu*. Konya: Selçuk Üniversitesi Matbaası.
- Şahin, A., İşcan, A., & Maden, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarını kullanma durumları (Erzurum ili örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 183-196.
- Temizkan, M. (2007). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde okuma stratejilerinin okuduğunu anlama üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Temizyürek, F., Çolakoğlu, B. K., & Coşkun, S. (2013). Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 114-150.
- Topçu, Y. E. (2005). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tosunoğlu, M. (2002). Türkçe öğretiminde okuma alışkanlığı ve çocukların okuma eğilimleri. *Türk Dili*, 609, 547-563.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021). Kütüphane istatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kutuphane-Istatistikleri-2021> adresinden 15.10.2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Yıldırım, B. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin okumayı en çok tercih ettikleri kitaplar üzerine bir inceleme (Trabzon ili örneği)* (Yüksek Lisan Tezi). Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Yıldız, M., & Akyol, H. (2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 793-815.
- Yılmaz, B. (1993). *Okuma alışkanlığında halk kütüphanelerinin rolü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.
- Yılmaz, Z. A. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığı. *İlköğretim Online*, 5(1), 1-6.
- Yılmaz, E. (2015). Eğitimde okul kütüphaneleri: Türkiye’de durum. *Millî Eğitim Dergisi*, 208, 259-286.

Yücebaş, A. (2017). *İlköğretim öğretmenlerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Extended Abstract

Introduction

Reading skill is based on reception of the information in printed and electronic resources by perceiving and passing it through various mental processes. "Reading skill gives the student access to new information and experiences by providing different resources. Therefore, this skill also helps to acquire skills of learning, research, interpretation, discussion and critical thinking" (MEB, 2006, s. 6). The reading habit, which is directly related to reading skill, is "the continuous and critical awareness of reading throughout life as a result of the individual's perception of it as a resource of need and pleasure" (Yılmaz, 1993, p. 30). In other words, the habit of reading is the person's perception of reading as a need and maintaining this regularly throughout life. The habit of reading is the most important tool that develops the personality of the individual, enriches his/her mind and thus enables him/her to have a better place in society. Since the habit of reading is acquired as a result of seeing it as a necessity and a source of pleasure, it is an inevitable necessity for people to acquire this habit during their education at a young age (Yılmaz, 2006, p.2). There are many factors that make reading a habit. These include family, school, environment, books and personal factors. Among these elements, especially the family is the place where the love of books and reading sprouts for children. For this reason, the family is mainly responsible for establishing a contact between the book and the child and the child's need for reading in pre-school. During the school period, the rules about reading as part of mother tongue education should be gradually taught. Based on these rules, it should be aimed that the student reaches a level where he/she can understand what he/she reads with exemplary and interesting texts and can choose the book he/she will read (Maden & Önal, 2020, p. 32).

Another element directly related to reading habit is reading tendency. In TDK (2011), the current Turkish dictionary, tendency is defined as "inner orientation, desire, inclination to like, want, or do something." Reading tendency means the book preference depending on the individual's internal dynamics or some external reasons. It is important to determine the reading tendencies of individuals since books are preferred according to their reading tendency. Studies suggest that there are mainly five main elements (Aytaş & Altunbay, 2016; Pınarbaşı, 2006; Arıcı, 2005) that play role in determining an individual's attitude towards, interest in, and motivation for reading, namely personal-genetic factors, family-based factors, environmental factors, school-based factors, and book-based factors. Especially in school libraries and classroom libraries which are important in the process of children's reading habits, there should be appropriate books for students' reading tendencies. For this, genre and topics of the books preferred by the students should be determined. School libraries and classroom libraries formed accordingly can contribute to students' reading habits.

Method

This research was carried out according to the survey model. Accordingly, the aim of this research was to describe the reading tendencies of lower secondary school students and the existing situation in the school library and classroom libraries. The sample of the research consisted of 453 students studying in a lower secondary school in Giresun city center in 2018-2019 academic year. Moreover, it consisted of the books available in the school library and the libraries of the classes where the students studied. The students in the sample were distributed by classes as 115 in the 5th grade, 124 in the 6th grade, 112 in the 7th grade and 101 in the 8th grade. 222 of these students were females and 231 of them were males. Reading Tendency Questionnaire was used as data collection tool. Information about the books in the school library was obtained from the library program with the book data, and the information about the books in the classroom libraries was obtained from the e-school database. The data on the books in the school library and classroom libraries were collectively entered into the Book Classification Form. In the research, document analysis was used to analyze the data. In this direction, frequency analysis was carried out referring to the data obtained on the reading

Okul Kütüphanelerinin ve Sınıf Kitaplıklarının Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Eğilimi Açısından Değerlendirilmesi

tendencies of lower secondary school students and the status of books in the school library and classroom libraries.

Results and Discussion

The aim of this research was to determine whether the books in the school library and classroom libraries met the reading tendency of secondary school students. For this purpose, it was determined that the most preferred topic of the students to read was adventure, followed by the books about emotions and science fiction. It was also seen that the least preferred topics by students were review-research, religion-ethics, and humor. In the school library, it was determined that there were the books about adventure the most, followed by the books about emotions and review – research. It was concluded that the least covered topics in the books in the school library were science-fiction, family and natural events. In the classroom libraries, it was determined that there were adventure books the most, followed by the books about emotions and review – research. One of the findings in this research revealed that the number of the books about science-fiction, family and natural events in the classroom library was the least. Based on these results, it can be stated that the school library and the classroom libraries did not meet the tendencies of the students regarding the topics of the books that they would read. On the other hand, it can be said that there were more books on the topics that the students preferred the least (religion-ethics, review-research and humour) in the school library and classroom libraries. These results indicated that the school library and classroom libraries were insufficient to meet the tendencies of the students about the books they would read.

In the research, it was determined that the first 3 authors most preferred by students to read were Ömer Seyfettin, Gülten Dayıoğlu and Jules Verne. It was seen that the first 3 authors with the most books in the school library were Yavuz Bahadıroğlu, Gülten Dayıoğlu and J.W. Rowling. Besides, the fact that the books of Büşra Yılmaz, İpek Ongun, Elif Şafak and Beyza Alkoça, the authors preferred the most by the students, were not among the most popular books in the school library was one of the important results in this research. On the other hand, the top 3 authors with the highest number of books in classroom libraries were Mustafa Orakçı, Ömer Seyfettin and Kemalettin Tuğcu. Among these authors, Ömer Seyfettin was only suitable for students' book-reading tendencies. As well, presence of only 5 of the top 10 authors preferred by students in the classroom library was striking. On the other hand, the books of Büşra Yılmaz, İpek Ongun, Elif Şafak and Beyza Alkoç, the authors preferred by students to read, were not among the 10 authors with the highest number of books in the classroom library. The results revealed that the school library and classroom libraries did not adequately meet the tendencies of students in relation to book authors.

As a result, it was determined in the research that the books in the school library and classroom library did not sufficiently meet the tendencies of the students in terms of genre, topics and author. Moreover, the lack of books that students tended to read in school libraries and classroom libraries and the fact that there were many books that students did not prefer revealed an important inadequacy at this point.